

معاونت امور توانبخشی

**دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز توانبخشی معلولین
(توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولان جسمی حرکتی بالای ۱۴ سال)**

۱۳۹۱

دستورالعمل شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز شبانه روزی توانبخشی و مراقبتی معلولان جسمی حرکتی

بالای ۱۴ سال (ظرفیت ۵۰ نفر)

ماده ۱

تعاریف اختصاصی

۱-۱: معلول دارای اختلال جسمی حرکتی

به فردی اطلاق می شود که در سیستم عصبی، عضلانی و اسکلتی با علل مادرزادی و یا اکتسابی دچار اختلال می باشد و مشکلات حرکتی و پوسچرال ناشی از اختلال بدنبال فقدان و یا عدم کارآئی در ساختار تشریحی اندامها، تنه و ستون فقرات موجب محدودیت در انجام فعالیتهای زندگی می گردد

تبصره: فردی واجد شرایط پذیرش در اینگونه مراکز است که نیازمند دریافت خدمات درمانی و یا مراقبت های پزشکی سطوح اول و دوم نبوده، عدم کارآئی وی بگونه ای باشد که در ایفای م هارتهای روزمره زندگی (مهارتهای خودیاری، ارتباط و کاری) با مشکل مواجه بوده و با تأیید کمیسیون پزشکی تعیین نوع و شدت معلولیت استان به مراقبت طولانی مدت در مرکز نیازمند باشد.

۱-۲: مرکز توانبخشی و مراقبتی شبانه روزی معلولین جسمی حرکتی

به مرکزی اطلاق می گردد که توسط افراد حقیقی یا حقوقی و بر اساس ضوابط و مقررات مندرج در این دستورالعمل تأسیس و تحت نظارت سازمان بهزیستی کشور خدمات توانبخشی و مراقبتی مورد نیاز افراد با اختلال جسمی حرکتی بین ۱۴ تا ۶۰ سال را با شدت معلولیت متوسط به بالا (طبق تشخیص کمیسیون تعیین نوع و شدت معلولیت) به صورت شبانه روزی ارائه می نماید. هدف از تأسیس این مراکز توسط بخش غیردولتی (حقیقی یا حقوقی)، گسترش و تقویت ارائه خدمات توانبخشی پزشکی، آموزشی و مراقبتی به معلولین جسمی حرکتی و کاهش تصدی گری دولت می باشد.

ماده ۲

شرایط تخصصی متقاضی (موسس)

- دارا بودن مدرک دکترا، فوق لیسانس یا لیسانس در یکی از رشته های پزشکی، فیزیوتراپی، کاردرمانی، ارتوپدی فنی، روانشناسی، مددکاری اجتماعی، پرستاری، مدیریت توانبخشی، بهداشت عمومی و گفتار درمانی.

تبصره: در مواردیکه موسس شخصیت حقوقی باشد باید حداقل یکی از اعضای هیئت مدیره دارای شرایط عمومی و تخصصی متقاضیان در عافت موافقت اصولی باشد.

ماده ۳

شرایط تخصصی مسئول فنی

۳-۱: دارا بودن مدرک تحصیلی دکترای پزشکی (عمومی یا تخصصی)، یا کارشناسی ارشد در یکی از رشته های فیزیوتراپی

یا کاردرمانی با ۳ سال سابقه کار مرتبط در کلان شهرها

۳-۲ : دارا بودن مدرک تحصیلی دکترای پزشکی (عمومی یا تخصصی)، کارشناسی ارشد یا کارشناسی در یکی از رشته های فیزیوتراپی یا کاردرمانی با ۲ سال سابقه کار مرتبط در سایر نقاط کشور
تبصره: حضور مسئول فنی در ساعات اداری و حضور مسئول شیفت با دارا بودن حداقل مدرک کارشناسی در رشته پرستاری در خارج از ساعات اداری (شیفت عصر و شب) الزامی است.

ماده ۴

ضوابط تخصصی پذیرش و شرایط ترخیص

۴-۱: ضوابط پذیرش

- ۴-۱-۱: افرادی واجد شرایط پذیرش هستند که دارای معلولیت جسمی حرکتی شدید و خیلی شدید (با تشخیص کمیسیون تعیین نوع و شدت معلولیت بهزیستی) باشند.
- ۴-۱-۲: حداقل سن جهت پذیرش ۱۴ سال و حداکثر ۶۰ سال می باشد.
- ۴-۱-۳: افراد دارای معلولیت جسمی حرکتی بی سرپرست یا بد سرپرست با تأیید رئیس بهزیستی شهرستان تبصره ۱: در زمان پذیرش نتیجه آزمایشات کامل کلینیکی برای ابتلا به هیپاتیت، ایدز و سل ضروری میبشد.
- تبصره ۲: در موارد پذیرش اضطرار گروه هدف (معرفی از مراجع قضایی و...) تا کسب نتایج آزمایشات، فرد معلول مابست در اتاق قرنطانه تحت مراقبت قرار گیرد.

۴-۲: شرایط ترخیص

- ۴-۲-۱: رسیدن به سطحی از توانمندی جهت زندگی در خانواده و اجتماع
- ۴-۲-۲: فراهم بودن بستر مناسب در خانواده از طریق ارتباط فعال و موثر آنان برای بازگشت و تداوم حضور معلول در خانواده
- ۴-۲-۳: فراهم بودن شرایط تداوم توانبخشی از طریق مراکز روزانه آموزشی و توانبخشی و ارائه خدمات مراقبتی توانبخشی در منزل
- تبصره ۳: بدیهی است در صورتی که فرد معلول / خانواده وی متقاضی ترخیص از مرکز باشند، مرکز می تواند با اطلاع و هماهنگی بهزیستی شهرستان نسبت به ترخیص معلول اقدام نماید.

ماده ۵

خدمات آموزشی، مراقبتی و توانبخشی

۵-۱: اقدامات توانبخشی

- مجموعه خدمات فیزیوتراپی، کاردرمانی، گفتاردرمانی روانشناسی می باشد که در جهت ارتقاء کیفیت زندگی معلول به صورت تیمی توسط افراد مجرب و آموزش دیده انجام می شود
- ارائه خدمات فیزیوتراپی حداقل ۳ جلسه در هفته برای هر معلول

▪ ارائه خدمات کاردرمانی حداقل ۳ جلسه در هفته برای هر معلول

تبصره ۱: با توجه به محدودیت جلسات ارائه خدمات توان‌بخشی و نیاز مسلم معلولان جهت بهره‌وری از خدمت در بازه زمانی بیشتر، بخشی از تمرینات و فعالیت‌های درمانی برای معلولان با نظر کارشناس مربوطه می‌تواند به صورت گروهی در قالب کلاس آموزشی صورت پذیرد.

۲-۵: اقدامات توانبخشی حرفه‌ای

▪ فرایندی است که طی آن توانمندیهای حرفه‌ای معلولان کشف و تقویت گردیده و در جهت ارتقاء عملکردهای جسمی، ذهنی و اجتماعی آنان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

▪ مشاوره حرفه‌ای با توجه به نیاز معلولان

▪ استفاده از امکانات آموزشی حداقل ۸ ساعت در هفته جهت هر یک از معلولان

۳-۵: اقدامات توانبخشی اجتماعی

مجموعه خدمات مددکاری و روانشناسی که جهت افزایش سازگاری اجتماعی معلول در حل مشکلات اجتماعی ارائه می‌گردد.

▪ تشکیل کلاس‌های گروهی مددکاری و روانشناسی حداقل ۴ بار در ماه برای معلولان

▪ مشاوره فردی مددکاری و روانشناسی حداقل ۳ بار در ماه

▪ مشاوره فردی به خانواده معلولان

▪ مشاوره فردی مددکاری و روانشناسی حداقل ۳ بار در ماه برپالین معلولان تخت‌گر

۴-۵: اقدامات توانبخشی آموزشی

▪ به مجموعه آموزش‌هایی اطلاق می‌شود که طی آن اصول زندگی سالم برای معلولان نظیر مراقبت‌های شخصی،

پیشگیری از عوارض معلولیت، بازآموزی مهارت‌های خودیاری و مهارت‌های ارتباطی، مهارت استفاده از وسایل کمک‌توانبخشی، پرهیز از رفتارهای پرخطر، تغذیه سالم، هنردرمانی و ... توسط اعضای تیم توانبخشی به صورت گروهی یا انفرادی با هدف بهبود، ارتقاء مهارت‌ها در انجام فعالیت‌های روزمره زندگی (ADL)، ابزاری زندگی (IADL) و مراقبت‌های فردی ارائه می‌شود.

▪ تشکیل کلاس‌های آموزشی هفته‌ای ۶روز

▪ آموزش و بازآموزی مهارت‌های خودیاری، مهارت استفاده از وسایل کمک‌توانبخشی و ... برپالین جهت معلولان تخت‌گر

گرا

۵-۵: خدمات پزشکی و پرستاری

به مجموعه‌ای از خدمات بهداشتی درمانی و پرستاری اطلاق می‌گردد که به معلولان ارائه می‌شود تا از عوارض ثانویه ناشی از معلولیت کاسته و یا در جهت درمان بیماری‌های موجود معلول اقدام نماید.

▪ ویزیت دوره‌ای پزشک عمومی

▪ خدمات مراقبتی مهارتی و پرستاری ۲۴ ساعته و انجام هرگونه تزریقات و سرم درمانی

▪ کنترل علائم حیاتی در روز با توجه به نیاز معلول

▪ ارجاع به موقع به مراکز بیمارستانی

۵-۶: خدمات فوق برنامه

خدمات فوق برنامه شامل فعالیت های ورزشی، تفریحی، فرهنگی و برگزاری برنامه های مرتبط با مناسبت ها و ایام خاص می باشد.

▪ برگزاری مناسبت ها حداقل ۲ بار در ماه

تبصره ۲: مسئول فنی مرکز می بایست به نحوی برنامه ریزی نماید که کلیه معلولان با توجه به مشکلات حرکتی، حسی، شناختی،... و نیز علاقمندی آنان بتوانند از برنامه های مرکز بهره مند گردند.

۵-۷: خدمات مراقبتی غیرمهارتی

▪ بهداشت و نظافت شخصی بصورت روزانه و استحمام دو بار در هفته

▪ شستشوی البسه، ملحفه و حداقل دو بار در هفته

▪ تهیه البسه مناسب و در خور معلول حداقل دو دست در سال

تبصره ۳: رعایت بندهای فوق منوط به تثبیت وضعیت معلول می باشد، بالطبع در موارد خاص با نظر متخصصین ذیربط و اولویت تامین رفاه معلولان شرایط متفاوت خواهد بود.

ماده ۶

شرایط و تعداد نیروی انسانی

۶-۱: نیروی انسانی تخصصی

۶-۱-۱: مسئول فنی در ساعات اداری

۶-۱-۲: پزشک عمومی یک نفر ۴ روز در هفته در یک شیفت و آنکال در روزها و شیفت های دیگر
تبصره ۱: کلیه مراکز ملزم به تامین پزشک به صورت آنکال (در زمانهای عدم حضور پزشک در مرکز) می باشند.

۶-۱-۳: روانشناس با داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس روانشناسی یک نفر ۳ روز در هفته

۶-۱-۴: پرستار با مدرک تحصیلی لیسانس پرستاری در هر شیفت یک نفر

تبصره ۲: در شیفت عصر و شب پرستار به عنوان مسئول شیفت نیز محسوب می گردد.

۶-۱-۵: کارشناس تغذیه یک نفر (مشاوره تغذیه و درج در پرونده هر توانخواه در بدو ورود و مشاوره دوره ای هر سه ماه یک بار

(

۶-۱-۶: مددکار اجتماعی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس مددکاری یک نفر ۳ روز در هفته در یک شیفت کاری

۶-۱-۷: فیزیوتراپیست، با داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس فیزیوتراپی یک نفر ۶ روز در هفته (با توجه به حضور گروه هدف در شیفت صبح یا عصر)

۶-۱-۸: کارشناس کاردرمانی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس کاردرمانی یک نفر ۶ روز در هفته (با توجه به حضور توانخواهان در شیفت صبح یا عصر)

۶-۱-۹: کارشناس گفتار درمانی با داشتن حداقل مدرک تحصیلی لیسانس یک نفر ۲ روز در هفته

۶-۱-۱۰: مراقب (مادریار یا پدریار معلول) با مدرک تحصیلی حداقل دیپلم و طی نمودن دوره آموزشی تئوری و عملی یک ماهه یا با مدرک تحصیلی دوره ابتدائی و برخوردار از سابقه و تجربه کاری حداقل دو سال در مراکز توانبخشی معلولان به ازاء هر ۸ نفر معلول یک نفر در هر شیفت کاری

تبصره ۳: انطباق جنسیتی مراقبین با معلولان الزامی است.

۱۱-۶: کارشناس تفریحی - هنری با داشتن حداقل مدرک تحصیلی فوق دیپلم هنریک نفر ۳ روز در هفته (با توجه به حضور توانخواهان در شیفت صبح یا عصر)

۱۲-۶: مشاور حرفه ای با تحصیلات روانشناسی یا مشاوره یک نفر به صورت پاره وقت

۲-۶: نیروی انسانی غیر تخصصی

۱-۲-۶: آشپز یک نفر

۲-۲-۶: کمک آشپز یک نفر

۳-۲-۶: خدمه یک نفر

تبصره ۴: در مراکز با ظرفیت اسمی بالاتراز ۵۰ نفر، تعداد نیروی انسانی متناسب با تعداد معلولان افزایش می یابد.

تبصره ۵: در مراکز با ظرفیت اسمی بالاتراز ۵۰ نفر، به نیروی انسانی غیر تخصصی، یک نفر نیروی انسانی نگهبان یا سرایدار اضافه می گردد.

ماده ۷

شرح وظایف نیروی انسانی تخصصی

۱-۷: شرح وظایف پزشک

- ویزیت و دستور انجام آزمایشات، رادیوگرافی، سونوگرافی
- دارو درمانی و تعیین خط مشی درمانی
- نظارت بر اجرای درمان های پزشکی و نحوه استفاده از لوازم بهداشتی
- آموزش فرد در زمینه مسائل بهداشتی و درمانی
- ارجاع برای اقدامات پزشکی تخصصی در صورت نیاز
- ثبت کلیه اقدامات، نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری

۲-۷: شرح وظایف روانشناس

- تشکیل پرونده روانشناسی شامل:
 - ارزیابی خصوصیات فردی (تأهل - سواد معلول و بستگان نزدیک)
 - ارزیابی سلامت روانی به کمک تست های مربوطه و ثبت نتایج در پرونده روانشناسی
 - ارزیابی وضعیت خانوادگی

- مشاوره با فرد معلول و خانواده
- مشاوره حرفه ای
- ایفای نقش تسهیل گری در ایجاد ارتباط مستمر بین خانواده و مرکز مراقبتی توانبخشی
- حضور مؤثر در تیم توانبخشی مرکز در خصوص ارزیابی دوره ای وضعیت روانی فرد
- حضور در پذیرش اولیه معلول و تشریح شرایط مرکز برای فرد معلول و خانواده جهت پذیرش شرایط جدید.

- تشخیص به موقع اختلالات روانی و رفتاری معلولان و ارجاع صحیح آنان در صورت لزوم .
- آموزش به پرسنل مرکز در خصوص شیوه برقراری ارتباط با فرد معلول بر اساس ویژگی های روانشناختی معلولان مانند نقایص حسی یا مشکلات عاطفی
- ارائه مشاوره های لازم به فرد و خانواده در خصوص مشکلات روحی پس از آسیب
- همکاری با تیم توانبخشی جهت تعیین علایق و فعال سازی افراد معلول
- غربالگری و دسته بندی افراد معلول براساس شرایط روانی آنها
- ثبت کلیه اقدامات ،نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری

۷-۳: شرح وظایف پرستار

- تحویل دادن بخش ها و ارائه گزارش کتبی به پرستار شیفت بعد در هر شیفت کاری
- ارزیابی سلامت معلول، اعلام کتبی هر گونه تغییر به مسئول تیم توانبخشی
- آموزش فرد و خانواده در مورد مسائل بهداشتی
- نظارت بر بهداشت عمومی مرکز
- نظارت بر سلامت تجهیزات پرستاری و اعلام به موقع جهت رفع کمبودها و نواقص
- نظارت بر کلیه امور مراقبتی معلولان از جمله حمام کردن - غذاخوردن و ...
- انجام اقدامات پرستاری شامل کنترل فشارخون ، علائم حیاتی ، بصورت روزانه و ثبت آن و در صورت لزوم پانسمان ، تعویض سونداژ ، تزریق آمپول ، سرم و ...
- کنترل نظارت و ارزشیابی دارو درمانی
- مشاوره ، آموزش و انجام مداخلات در الگوی دفع طبیعی
- -ثبت کلیه اقدامات ،نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری
- کنترل تاریخ مصرف داروها
- تقسیم کار مراقبین مرکز و نظارت بر نحوه کار آنان
- راهنمایی و آموزش در زمینه رعایت بهداشت فردی معلولان

۷-۴: شرح وظایف فیزیوتراپیست

- ارزیابی معلولان در خصوص نحوه انجام کارهای روزمره و تجویز برنامه فیزیوتراپی با هماهنگی تیم توانبخشی
- راهنمایی معلول یا مراقب معلول جهت آماده شدن و به منظور استفاده از اعمال فیزیوتراپی
- بکارگیری وسایل فیزیوتراپی بسته به نوع نیاز معلول از جمله اولتراسوند، اشعه مادون قرمز و...
- آموزش نحوه استفاده از وسایل مکانوتراپی نظیر پارالل ،دوچرخه ثابت و ...
- بازآموزی راه رفتن در صورت نیاز
- ایجاد حس همکاری معلول جهت ادامه و پیگیری برنامه فیزیوتراپی و در صورت لزوم هماهنگی با روانشناس مرکز در این زمینه
- انجام کار تیمی جهت پیگیری های لازم بمنظور ادامه درمان توانبخشی معلول

- ارجاع برای خدمات توانبخشی تخصصی در صورت نیاز
- بازدید و بررسی دستگاههای فیزیوتراپی از نظر ایمنی
- تعیین میزان دامنه حرکتی مجاز برای معلول و آموزش نحوه انجام آن به مراقب وی و بیان عوارض و پیامدهای ناشی از انجام ورزشهای نامناسب
- تعیین نحوه و زمان وضعیت دهی و جابجایی معلولان تخت گرا به مراقبین و بیان عوارض و پیامدهای ناشی از بی حرکتی و وضعیت دهی نامناسب اندامها
- آموزش کادر مراقبت در خصوص مشکلات حرکتی معلولان و عوارض و پیامدهای بی حرکتی آنان و نحوه پیشگیری از آن
- آموزش نحوه استفاده از وسایل کمکی نظیر عصا، واکر، ویلچرو...
- آموزش فعالیت های ورزشی گروهی معلولان
- همکاری تیمی جهت تهیه بروشور، پمفلت آموزشی، کتابچه و ... بمنظور آموزش آسان معلول و کادر مراقبتی
- تکمیل پرونده شامل ارزیابی اولیه، دوره ای و طراحی . ثبت مداخلات تخصصی انجام شده و اقدامات قابل پیگیری

۵-۷: شرح وظایف مددکار اجتماعی

- برقراری ارتباط نزدیک و مبتنی بر اعتماد و محبت با معلولان
- تشکیل پرونده اجتماعی جهت معلولان شامل ارزیابی وضعیت اجتماعی و اقتصادی فرد، خانواده و نحوه ارائه حمایت های لازم
- تعامل و همکاری مداوم با مسئول فنی و کارشناسان و مراقبین
- شرکت در جلسات تیمی به صورت مرتب و دوره ای برای بررسی وضعیت معلولان
- برگزاری کلاسهای آموزشی با همکاری روانشناس در ارتب اط با ویژگی ها و نیازهای معلولان برای همکاران و خانواده معلولان
- انجام اقدامات لازم به منظور روشن نمودن وضعیت معلولان مجهول الهویه و اخذ مدارک جهت آنها
- بررسی و فراهم سازی زمینه در خانواده برای ترخیص معلولان واجد شرایط
- فراهم سازی شرایط تسهیل و تسریع ملاقات معلولان با خانواده
- ایجاد ارتباط با خانواده معلول در راستای کاهش مشکلات و مسایل موجود بین فرد و خانواده
- ایجاد ارتباط حرفه ای براساس اصول وارزشهای مددکاری با معلولان مرکز

- ایجاد زمینه برای مشارکت دادن معلولان در فعالیت های درون مرکز
 - ایجاد زمینه لازم برای آموزش های رسمی با همکاری روانشناس یا مشاور آموزشی .
 - فراهم نمودن زمینه لازم جهت اشتغال معلولان
 - ایجاد زمینه در خصوص شرکت دادن معلولان در مجامع عمومی ، مراسم مختلف و برنامه های تفریحی
 - راهنمایی فرد برای بهره مندی از خدمات سازمان های حمایتی
 - ثبت کلیه اقدامات ، نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری
- ۶-۷: شرح وظایف کارشناس کاردرمانی
- ارزیابی و کسب آگاهی از توانایی ها و ناتوانایی های معلول
 - ارائه آموزش های لازم برای دستیابی مجدد به مهارت ها و کسب استقلال فردی
 - آموزش و تقویت مهارت های لازم در ADL و IADL
 - آموزش استفاده از تکنیک های تطابقی جهت جبران ناتوانایی های فرد معلول
 - ساپورت و حمایت معلول از نظر سایکوسوشیال
 - حفظ و تقویت عملکرد ، قدرت عضلانی و تحرک فیزیکی در قالب تکنیک های تمرین درمانی و فعالیت های هدفمند
 - تجویز وسایل کمکی
 - آموزش نحوه استفاده از وسایل کمکی نظیر عصا ، واکر ، ویلچر و ...
 - آموزش اصول جابجایی به معلول و مراقب وی
 - تجویز و ساخت اسپلینت و در صورت عدم امکان ، ارجاع به مراکز تخصصی توانبخشی
 - ارزیابی و تقویت مهارت های حرفه ای
 - تقویت مهارت های شناختی ، قدرت انگیزه ، افزایش تحمل کاری و تقویت ارتباطات اجتماعی
 - نظارت بر ارگونومی محیط ، لوازم و تجهیزات
 - همکاری بجمعی جهت تهیه بروشور ، پمفلت آموزشی ، کتابچه و ... بمنظور آموزش آسان معلول و کادر مراقبتی
 - تکمیل پرونده شامل ارزیابی اولیه ، دوره ای و طراحی و انجام مداخلات تخصصی
 - آموزش کادر مراقبت در خصوص مشکلات حرکتی معلولان و عوارض و پیامدهای بی حرکتی آنان و نحوه پیشگیری از آن
 - در صورت عدم حضور فیزیوتراپیست
 - بررسی مسائل شغلی قبل و بعد از معلولیت و تلاش در جهت سازگاری فرد با معلولیت
 - ثبت کلیه اقدامات ، نتایج حاصله و اقدامات لازم جهت پیگیری

۷-۷: شرح وظایف کارشناس گفتار درمانی

جلب اعتماد و اطمینان معلول و خانواده و برقراری ارتباط حرفه ای موثر

- ارزیابی ، تشخیص و درمان اختلالات گفتاری
- بهبود وضعیت حرکتی اندام های دخیل در گفتار
- تسهیل وضعیت مطلوب و امن تغذیه از راه دهان در معلولان
- کاهش اختلالات عصبی - عضلانی و کاهش اختلال در کنترل زبان و بلع
- بهبود کنترل حرکتی مراحل بلع از طریق تعدیل تون عضلانی و تسهیل کیفیت حرکت
- آموزش به مراقب در خصوص نحوه و زمان وضعیت دهی و جابجایی معلولان تخت گرا و بیان عوارض و پیامدهای ناشی از بی حرکتی و وضعیت دهی نامناسب در تنفس معلول
- همکاری با سایر اعضای تیم توانبخشی برای ارائه مداخلات لازم
- تکمیل فرم های مربوطه
- مستند سازی اقدامات در پرونده توانبخشی

۷-۸: شرح وظایف کارشناس تفریحی - هنری

- ارزیابی و کسب آگاهی از علائق و تواناییهای فردی
- ارائه برنامه های هنری (نقاشی - تئاتر - موسیقی - ورزش - کارهای دستی) آموزشهای لازم مهارتهای هنری جهت دستیابی به اهداف توانمندسازی - آموزش مهارتهای ADL , LSE در قالب فعالیتهای هنری و ورزشی

۷-۹: شرح وظایف مراقب

- اعلام هرگونه تغییر در وضعیت جسمی یا روانی معلول از جمله ایجاد قرمزی ، کبودی ، تورم ، نقاط دردناک ، و شکایت ها و مشکلات معلول به مافوق
- کمک و یا انجام جابه جایی معلول دارای ناتوانی
- کمک و یا انجام کلیه امور شخصی معلول (غذا خوردن ، لباس پوشیدن ، استحمام ، شستن دست و صورت ، توالت رفتن ، به خود رسیدن - مسواک زدن)
- مرتب کردن البسه ، ملحفه و وسایل شخصی معلول (حوله ، لیف ، مسواک ، شانه و ...)
- کمک به معلولانی که به هنگام راه رفتن تعادل ندارند.
- تعویض پوشک معلولان طبق برنامه زمان بندی و در صورت لزوم با توجه به دستور مافوق ، تعویض خارج از نوبت

- دادن لگن و لوله به معلولان در صورت نیاز ، ضد عفونی کردن آن پس از هر بار استفاده و مرتب نگه داشتن محل نگهداری لگن ها
 - جمع آوری البسه ، روبالشتی ، ملحفه جهت شستشو به رخشویخانه
 - شستشو و نظافت مددجویان پس از گرفتن لگن و یا به هنگام تعویض پوشک
 - انجام ماساژ با صلاحدید تیم توانبخشی
 - ضد عفونی کردن تخت و تجهیزات معلول در نظافت های دوره ای و هم چنین پس از فوت و یا ترخیص وی
 - هماهنگی و کمک به معلول جهت حضور و شرکت در برنامه های فرهنگی تفریحی در داخل و خارج از مرکز و انجام کلیه وظایف مربوطه
 - همکاری لازم با تیم توانبخشی در خصوص انجام ماساژ، ورزش ، تحرک بدنی ، گپ و گفتگو و طبق دستور اعضای تیم
 - تحویل گرفتن بخش از مراقب شیفت قبل طبق ضوابط و در غیر اینصورت گزارش به مافوق
 - رعایت سلسله مراتب اداری
 - رعایت و به کارگیری اخلاق و رفتار مناسب با همکاران ، معلولان و خانواده معلولان
 - حفظ ظاهر مناسب (پوشیدن یونیفورم مناسب و تمیز)
 - گذراندن دوره های آموزشی و خود آموزی طبق دستور مافوق
 - حفظ و نگهداری اموال اختصاصی هریک از معلولان مانند لیوان ، حوله ، لیف ، شانه ، دمپایی و ...
- تبصره : صاحب امتیاز مرکز موظف است پس از تثبیت وضعیت مراقبین و انعقاد قرارداد ، هماهنگی لازم جهت آموزش آنان را با شرکت در دوره های آموزشی در زمینه های مختلف رعایت بهداشت، نحوه مراقبت از معلول، انجام کمک های اولیه، پانسمان و خدمات اولیه بهیاری از طریق مراجع دانشگاهی ذیصلاح یا سازمان نظام پرستاری به انجام رساند.

ماده ۸

فضای فیزیکی مورد نیاز مرکز

فضای فیزیکی مراکز بایستی متناسب با انواع خدمات درمانی و باز توانی ارائه شده در مرکز باشد، حداقل فضای ای فیزیکی مورد نیاز به شرح زیر می باشد :

۸-۱: اتاق مسئول فنی ، روانشناسی و مددکاری (مشترک) حداقل با مساحت ۹ مترمربع

۸-۲: اتاق معاینه پزشکی و گفتار درمانی حداقل با مساحت ۱۲ متر مربع

۸-۳: سالن توانبخشی حداقل مساحت ۴۰ مترمربع جهت خدمات فیزیوتراپی و کاردرمانی

۴-۸: ایستگاه پرستاری مجهز به قفسه قفل دار داروهای ضروری حداقل به مساحت ۶ مترمربع

۵-۸: کلاس آموزشی و هنر درمانی حداقل با مساحت ۱۵ متر مربع

۶-۸: سالن نگهداری معلولان با گنجایش حداکثر ۵ نفر و حداقل مساحت برای هر نفر ۶ مترمربع (حداقل مساحت سالن ۳۰ متر مربع)

۷-۸: اتاق استراحت پرستاران و مراقبین با مساحت حداقل ۱۲ مترمربع

۸-۸: اتاق ملاقات خانواده ها با معلولین با مساحت حداقل ۱۲ متر مربع

۹-۸: سرویس بهداشتی معلولان (به ازای هر ۱۰ نفر یک دستشویی و ۱۵ نفر یک حمام)

۱۰-۸: اطاق قرنطینه معلولان با مساحت حداقل ۹ متر مربع

۱۱-۸: اطاق مطالعه (کتابخانه) و نمازخانه حداقل به مساحت ۱۲ مترمربع

۱۲-۸: سالن اجتماعات و غذاخوری حداقل ۳۰ متر مربع

۱۳-۸: آشپزخانه با حداقل فضای ۲۰ متر مربع جهت طبخ غذا و ۱۲ متر جهت آماده سازی و شستشوی مواد اولیه

۱۴-۸: انبار نگهداری داروهای م صرفی مرکز، برانکار، صندلی چرخدار، تجهیزات ترانسفر و..... که ممکن است برای مدتی استفاده نشود

۱۵-۸: فضای ورزشی با مساحت مناسب

۱۶-۸: فضای رختشویخانه با مساحت مناسب

۱۷-۸: سرویس بهداشتی متناسب با تعداد پرسنل مرکز

تبصره ۱: معلولان دارای معلولیت شدید و خیل‌ی شدید می بایست در طبقه همکف اسکان داده شوند تا در صورت حوادث غیرمنتظره که نیاز به تخلیه سریع محل میباشد، این کار به سهولت انجام شود.

تبصره ۲: حداقل ۱۰٪ ظرفیت کل مرکز می تواند به صورت اتاق یک نفره باشد.

تبصره ۳: در فضای فیزیکی معرفی شده برای دریافت مجوز بهره برداری، فعالیتهای غیر از درمان و توانبخشی معلولان مجاز نیست

تبصره ۴: توسعه فضاهای جدید تعریف شده در دستورالعمل برای مراکز موجود الزامی نمی باشد. بدیهی است در صورت تغییر مکان مراکز موجود ونیز در مورد مراکز جدید التاسیس، رعایت کلیه موارد مندرج فوق ضروری می باشد.

تبصره ۵: در مراکز با ظرفیت اسمی بالای ۵۰ نفر، اتاق نگهداری با مساحت حداقل ۸ مترمربع به فضای فیزیکی موردنیاز اضافه می گردد.

تبصره ۶: استفاده از فضاهای موجود در مرکز جهت بهره وری آموزشی (فضای آموزشی) در صورتی که باعث اختلال در برنامه ها و ارائه خدمات مرکز نگردد بلا مانع میباشد.

ماده ۹

شرایط اختصاصی ساختمان

- ۹-۱: اتاق معلولان یا کلاس آموزشی آنان باید دارای پنجره ونورطبیعی باشد.
- ۹-۲: درب ها و پنجره ها باید مجهز به توری باشد.
- ۹-۳: چیدمان فضاها می باید مناسب تردد راحت معلول باشد.
- ۹-۴: نصب وسیله مناسب مانند زنگ، آیفون برای ارتباط آسان معلول با کارکنان در اتاق ها . سرویس های بهداشتی و حمام ضروری است .
- ۹-۵: وجود امکانات لازم مانند آسانسور بالا بر، سطح شیب دار جهت جابجایی و تردد آسان معلول و دسترسی به ترازهای بالاتر الزامی است.
- ۹-۶: امکان استفاده آسان معلول از تلفن فراهم باشد.
- ۹-۷: درب های ورودی فاقد چارچوب کف باشد.
- ۹-۸: حداقل عرض مفید باز شودرهای فضاهای مورد استفاده معلولان باید ۹۰ سانتی متر باشد.
- ۹-۹: طبقات زیر همکف (زیرزمین) نمی تواند به عنوان اتاق معلول در نظر گرفته شود.
- ۹-۱۰: تخت معلول باید در ابعاد $90\text{cm} \times 200\text{cm}$ با ارتفاع مناسب باشد.
- ۹-۱۱: استفاده از تختهای بیمارستانی در خصوص معلول وابسته بسترگرا بلا مانع است.
- ۹-۱۲: وجود حمام و سرویس بهداشتی استاندارد قابل استفاده معلولان در هر طبقه الزامی است.
- ۹-۱۳: همه فضاهای مرکز اعم از سالن ها، اتاق ها و سروی س های بهداشتی می بایست مجهز به نرده و دستگیره های کمکی جهت تردد معلولان باشد.
- ۹-۱۵: ساختمان مورد نظر می بایست در مکانی واقع شود که دارای آرامش نسبی بوده و حتی المقدور از پاکیزگی هوا برخوردار باشد.

ماده ۱۰

تجهیزات تخصصی مورد نیاز مرکز

۱۰-۱: تجهیزات بخش فیزیوتراپی

▪ دستگاه T.N.S و تحریک الکتریکی گالوانیک و فارادیک - مادون قرمز - اولتراسوند - مخزن هات پک و ضمائم - ماساژور

دستی- فریم وضمایم - پارالل و آینه- چرخ شانه- دوچرخه ثابت- میز کوادریسپس - پولی وضمائم- نردبان انگشتی -
ودج تقویت کوادریسپس -ویلچر- انواع عصا

۲-۱۰: تجهیزات بخش کاردرمانی

- تشک ۱۰ سانتیمتری کاردرمانی
 - تخت کاردرمانی با رویه چرمی
 - رولر سری کامل در سایزهای (بزرگ، متوسط، کوچک)
 - ویت کاف در وزنهای مختلف (سری کامل)
 - خمیردرمانی
 - تراپاند
 - واکینگ شولدر بزرگسال
 - پارالل بار قابل تنظیم
 - پله و رمپ
 - پله کاردرمانی سری سه تایی
 - **Purde Peg Board**
 - **Box & Block**
 - توپ CP در سایز بزرگ
 - تیلت بورد
 - فریم ایستاده قابل تنظیم
 - آینه قدی
 - فیزیورول در سایز بزرگ
 - ویبراتور
 - فریم ایستاده قابل تنظیم
- تبصره ۱: وسایل مورد نیاز بخش کاردرمانی باید متناسب با نیاز معلولان مرکز و طبق نظر کارشناس کاردرمانی تهیه گردد.

۳-۱۰: تجهیزات بخش گفتار درمانی

- وسایل مورد نیاز بخش گفتار درمانی باید متناسب با نیاز معلولان و طبق نظر کارشناس مربوطه تهیه می گردد.

۴-۱۰: تجهیزات پزشکی

- دستگاه اکسیژن - دستگاه ساکشن - درجه اندازه گیری حرارت - دستگاه اندازه گیری فشارخون - گوشی پزشکی - برانکارد - تخت معاینه - پاراوان - ترازوی پزشکی - اتوسکوپ - وسایل و لوازم خدمات پرستاری - دارو های مورد نیاز مرکز - ست احیا - مواد ضد عفونی کننده
 - سایر وسایل و لوازم طبی مصرفی با نظر پزشک مرکز
- تبصره ۲: مرکز باید مجهز به قفسه نگهداری پرونده پزشکی معلولان باشد.

۵-۱۰: تجهیزات آموزشی، تفریحی، هنری و ورزشی

۱-۵-۱۰: تجهیزات آموزشی :

- یک دستگاه پخش صوتی - تصویری
- تلویزیون حداقل ۲۱ اینچ دو دستگاه
- میز و صندلی متناسب با شرایط فیزیکی معلولان جهت کلاس آموزشی
- وسایل آموزشی مورد نیاز، با نظر روانشناس مرکز

۲-۵-۱۰: تجهیزات هنری، تفریحی و ورزشی:

- تجهیزات هنری مطابق با برنامه های هنری مرکز
- شطرنج، دарт آهن ربایی و جداول مختلف و سایر وسایل با توجه به علاقمندی معلولان

۶-۱۰: تجهیزات اتاق معلولان

- تخت بستری دارای ارتفاع مناسب بر اساس میزان استقلال معلول و تشک استاندارد با توجه به شرایط معلول
- کمد یا دراور
- صندلی مناسب و ایمن

ماده ۱۱

این دستورالعمل در ۱۱ ماده و ۲۳ تبصره توسط حوزه معاونت امور توانبخشی، دفتر امور مراکز مراقبتی توانبخشی بازنگری و در سال ۱۳۹۱ در شورای مدیران حوزه معاونت امور توانبخشی کشور به تصویب رسید و هرگونه تغییر در آن مستلزم تأیید مجدد شورای مذکور می باشد.